

El racisme: allò que el vent no s'endugué

Les protestes per la mort de George Floyd han tornat a posar sobre la taula la discriminació racial que impregna bona part de la història del cinema

Vivien Leigh i Hattie McDaniel, en un moment de la pel·lícula | Metro-Goldwyn-Mayer

"Senyoreta Escarlata, Senyoreta Escarlata!". Dues paraules que són història del cinema i surten de la boca de la Mammy, la criada dels O'Hara a la pel·lícula *Allò que el vent s'endugué* (1939). L'actriu, Hattie McDaniel, va interpretar el personatge amb els marcats tons racistes de l'època, accentuant una veu que a l'estat espanyol es va acabar doblant com si es tractés d'una dona cubana. McDaniel va rebre l'Òscar per la seva interpretació. Sense poder pujar a l'escenari, marcada per la segregació racial i asseguda en una taula en una habitació annexa. El premi sol obviar aquestes circumstàncies. La mort de George Floyd en mans de la policia de Minneapolis i les protestes posteriors arreu dels Estats Units han provocat una onada d'introspecció i revisió de les obres de Hollywood, dels catàlegs de les plataformes i de la indústria de la televisió.

El debat i la polèmica en el sector comencen a partir de la retirada de la pel·lícula de 1939 protagonitzada per Clark Gable i Vivien Leigh de la plataforma HBO Max als EUA. (<https://www.naciodigital.cat/noticia/203960/hbo/max/retira/allo/vent/endugue/racista>) Aquest moviment es va produir després que *Los Angeles Times* publicés un article titulat *Allò que el vent s'endugué romantitza els horrors de l'esclavitud. Treguin-la de la seva plataforma per ara*. El va escriure John Ridley, guionista i productor de la pel·lícula *12 anys d'esclavitud*. L'efecte dominó va ser gairebé immediat: la BBC i Netflix van retirar capítols de la sèrie *Little Britain*, la famosa producció policial de la CBS, *Cops*, no renovarà una nova temporada; i fins i tot la co-creadora de *Friends*, Any Kauffman, va demanar disculpes per la manca de diversitat de la sèrie en el seu

moment. Existia un problema en el món audiovisual que les protestes racials als Estats Units han destapat? És una onada censora o és una reivindicació que fa dècades que existeix?

La completa retirada de les obres és un error nefast que s'interpreta com un moviment de censura. Tot i això, també és erràtic tenir aquestes obres al costat de *blockbusters* d'entreteniment sense cap mena d'aclariment. Hollywood és una indústria censora per definició des de la creació dels primers estudis cinematogràfics. Les llistes negres per a perseguir tot allò que fes olor de comunista, el moralisme religiós -que ha derivat en les etiquetes d'avertència de Violència, Sexe o Drogues en els films- o el Codi Hays, que prohibia l'emissió de pel·lícules no-americanes. El problema el té *Allò que el vent s'endugué* o el té la mirada amb la qual hem contemplat els considerats clàssics del cinema? I si el problema és que el vent ha canviat de direcció per posar sobre la taula les contradiccions de la indústria?

Un fragment de «*El naixement d'una nació*», el film que glorifica el Ku Kux Klan Foto: Wikicommons

S i no. És evident que l'obra parteix d'una època profundament racista i explica una història encara més racista. El problema és el to, la deformació ridícula de l'accent d'una criada que a Espanya encara es va accentuar més amb un doblatge llatinoamericà. El problema no són les pel·lícules racistes, enteses en el context. El problema és la normalització de les obres racistes, escudant-se en una època anterior i en defensa d'un liberalisme cultural que s'ha passat dècades establint l'home blanc com a punt de partida del cinema global. La megaproducció de 1939 no té cap intenció, de base, de provocar dolor. Les alarmes s'encenen, però, si durant anys i anys la comunitat afroamericana ha carregat contra aquestes pel·lícules. Hem de defensar l'art que genera un profund malestar humà en una comunitat tan racialitzada al llarg de la història?

La demanda de retirar *Allò que el vent s'endugué* venia amb el reclam que s'incloués un aclariment de context a l'obra un cop retorni a les plataformes. Molts crítics, intel·lectuals i periodistes s'hi han oposat, assegurant que la gent ja pot decidir per si mateixa. Durant dècades,

milers de persones van fer befa de l'accent de la Mammy o van associar el servei de criats a un color de pell. L'imaginari públic s'ha vist marcat profundament per les tendències del cinema. Com pot afectar tan negativament al públic que es marqui, sense retirar-la de la circulació, que la pel·lícula en qüestió conté expressions o idees racistes? No s'adverteix que els films contenen sexe o violència, que això precisament si és moralisme i no pas un fet inqüestionable com el racisme?

Vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=AxxKJ2QgPtY>

Els fonaments del cinema no poden ser tan inamovibles, tan arcaics ni tan fràgils en posar-los en qüestió. Revisar les obres que han construït la història del cinema serveix per revisar la societat humana, la cultura que ha pogut establir, amb encerts i errors, un món que oprimeix minories o genera racisme i masclisme. El debat obert per la pel·lícula *Allò que el vent s'endugué* ha saltat a una altra obra molt més polèmica: *El naixement d'una nació* (1915), de D.W. Griffith, que glorifica obertament el Ku Kux Klan i va ser un referent absolut al llarg de les dècades del supremacisme blanc.

El cineasta Spike Lee s'ha passat els últims 30 anys carregant contra el racisme estructural que Hollywood ha impregnat en el seu cinema. Ha retratat comunitats afroamericanes durant anys, per bona part del país, per explicar punts de vista de la història que havien estat completament obviats. El film de Griffith surt molt ben contextualitzat a *Infiltrat en el KKKlan* (2018), recordant com el Ku Kux Klan utilitzava la pel·lícula com un manament de la seva intolerant ideologia racial. El documental *I am not your negro* (2016) explica com la cultura ha ajudat, en gran manera, a l'expansió del racisme estructural. No ens hauria d'encendre les alarmes?

Defensar la visualització de *El naixement d'una nació* a quins criteris culturals obeeix? Se seguirà justificant el seu valor tècnic -la primera pel·lícula amb estructura- per sobre del valor humà? Val més ser pioner en el cinema que negar-se a passar una obra que tracta els afroamericans com a infrahumans? El debat és llarg, feixuc però molt necessari. Perquè el vent s'endugué moltes coses i va establir un clàssic perenne del cinema. El que no es va voler endur va ser un racisme sistemàtic que va posar fi a la vida de George Floyd.